

Marianne Mikko
istus maha Sven
Mikseriga ja võttis
aasta kokku.
lk 4-5

SOTSIAALDEMOKRAATLIKU ERAKONNA ÜLDKOGU 10.01.2015

Nordea kontserdimajas Tallinnas

Sotsiaaldemokraat

Sotsid on end riigi- juhtidena tõestanud!

Karel Rüütli

Riigikogu SDE fraktsiooni esimees

Kuigi Stenbocki majas on võim veel Reformierakonna käes, on riigikogu töö sotsiaaldemokraatide juhtida. Esimest korda pärast Eesti taasiseseisvumist on riigikogu esimees sotsiaaldemokraat. Toompea lossi peremees on praegu meie raudvara Eiki Nestor, kes kogenud poliitikuna tunneb seadusloome kõiki nüansse ja eripärasid paremini kui keegi teine.

Peab tõdema, et kui sotsiaaldemokraadid valitsusse jõudsid, oli enamus nelja-aastasest parlamendi tööajast juba möödas. Ometi suutsime me tõestada, et ka kümne kuuga on võimalik teha oluliselt rohkem, kui teised eelnevate aastatega kokku. Sotsiaaldemokraatide eesvedamisel on märkimisväärselt paranemas perede turvatunne – juba jaanuaris tõusevad lastetoetused 2,5 korda, rakendub koolilõuna toetus gümnasistidele ja õppetootuste maksimine muutub paindlikumaks. Aprillis kerkib keskmine pension maksimaalses lubatud määras.

**“Valitsuses suutsime
me tõestada, et vaid
10 kuuga on võimalik
teha oluliselt rohkem,
kui teised eelnevate
aastatega kokku.”**

Mul on hea meel, et SDE fraktsioon jätkab meile nii omast traditsiooni, kus koosseisu lõpus on meie saadikurühmas rohkem liikmeid kui esimesel istungjärgul. Värskest ja energiat on toonud uued tulijad Inara, Rainer ja Olga, kes oma initsiatiivikuse, töökuse ja teadmistega on muutud nii fraktsiooni kui ka erakonna tugevamaks. Boonusena veel Inara suurepäraseid pannkoogid!

Fraktsiooni esimehena tahan tunnustada meie liikmeid, ministreid ja erakonna bürood, kes valitsusse minnes kohanesid uue olukorraga väga kiiresti. Praktiliselt ilma saja kriitikavaba päevata töötasime välja ja seadustasime meie olulisemad algatused. Lisaks kujundati probleemideta ümber erakonna juhtimismudel. Oleme end tõestanud professionaalsete ja hoolivate riigivalitsejatenä. Usun, et seda on lisaks päkapikkudele märganud ka meie valijad.

Loodan, et pühad said veedetud rahu ja pere keskel, sest uuel aastal seilame erakonnaga juba võidukursil!

Noored sotsiaal- demokraadid:

Meie uusaastasoo ei saa olla muud kui see, et sotsiaaldemokraadid oleksid järgmise, vasakpoolse valitsuse moodustajateks ja annaksid Eestile uue versiooni ehk Eesti 2.0, mida paljud juba pikisilmi ootavad.

Haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski:

Uueks aastaks õppimise indu ja tarkuse tahet! Möödunud aasta on olnud tegudekikas, usun, et uuel aastal suudame teha veel rohkemgi.

ILUSAT UUT AASTAT

Põllumajandus- minister Ivari Padar:

2014. aasta jääb ajalukku väga olulisena: ühelt poolt oli väga hea saagi, teiselt poolt väga madalate põllumajandussaaduste kokkuostuhindade aasta. Sellele kõigele on võrtsi juurde lisanud nii Venemaa impordipiirangud kui ka seakatku oht. Samuti on olnud piiratud riigieelarve võimalused põllumajandusele rohkem tuge juurde anda. Selles olukorras oleme proovinud teha parimat, et Eesti rahvas oleks jätkuvalt toidetud, maad haritud ja Eesti põllumees ei pankrotistuks. Soovin kõigile head tervist ning rõõmsat meelt!

Vanemad sotsiaalde- mokraadid:

Hingesoost, leiba laual, rõõmuhetki pikki, kauaks.

Sotsiaalkaitse- minister Helmen Kütt:

„Kõige parem kink on õnnelik perekond, mis hoiab üksteist.”
(Burton Hills)

Kaitseminister ja erakonna esimees Sven Mikser:

Ümbritsegem end lähedaste inimestega ja võtkem hetk, et meenutada möödunud aastaid ja mõelda veelgi parema tuleviku peale. Minu mõttest on sel korral seotud inimeste-Eestiga ning sellele ühistusele oleme me sotsiaaldemokraatliku perekonnana väga lähedal. Kaunist aega, head sõbrad, ja edukat uut aastat!

Majandus- ja taristu- minister Urve Palo:

Südamerahu ja meelekindlust seista enda jaoks oluliste asjade eest!

Riigikogu SDE fraktsiooni juht Karel Rüütli:

Ilusat aastavahetust, et uuel aastal saaksime seilata erakonnaga juba võidukursil!

Justiitsminister Andres Anvelt:

Oleme kümne valitsemiskuuiga astunud sihikindlalt õigusriigist sotsiaalse õigusriigi poole, liigume reguleerimiselt hoolivusele. Head ja hoolivat uut aastat!

Tavaliselt on ikka nii, et inimesed kirjutavad mulle ja annavad teada, mida nad jõuluvanal kingituseks tahavad. Mina siis loen ja otsustan, kelle soovid täituvad, aga kellele on paras vitsakimbuga nähvata. Sel aastal otsustasin ise sotsidele kirja kirjutada – eks minul ole ka järgmiseks aastaks mõningaid soove ja kes siis veel kui mitte sotsid saaksid need täita. Valimised on tulemas ja teil ju suurepärase võimalus need ära võita.

Lastetoetuse tõstmine on küll üks kena kingitus – hästi teatud! Eks ma ju olen mööda Eestit ringi sõitnud ja näinud, kuidas lapsed mulle püüdlikut kogu „Kalevipoja“ peast ette loevad, aga kingipakis on miski tühine üllatusmuna või kassipilt. Ja vanemad vaatavad häbelikult aga õnnetult aknast välja. Nüüd vähemalt on selline jama läbi ja lastega peredel lihtsam hakkama saada. Mõni nendest lastest saab ju tulevikus Jõuluvanak nagu minagi ja kui ta siis lapsepõlves on üksnes üllatusmune näinud ja koolis sooja sööki pole saanud, siis pole temast tulevikus ka korralikku Jõulemeest – käib porisedes ringi ja vehib vitsakimbuga. Mõelge tulevikule, inimesed! Lastetoetusi on tarvis veelgi rohkem tõsta!

Olen päkapikkudest kuulnud, et teil on plaanis miinimumpalk tõsta 800 euron. See on väga mõistlik plaan! Kindlasti ellu viia! Võin oma näite peal selle headust kinnitada. Nimelt maksin ma veel eelmisel aastal oma päkapikkudele vaid 450 eurot kuus – ise mõtlesin, et hooajaline töö, enamik aastast vedelevad niisama ahju otsas, et käib neile see summa küll. Peagi märkasin aga, et päkapikke hakkas vähemaks jääma. Mõtlesin, et kuhu, sindrid, kaovad – lähevad panka telleriks või poodi pakkijaks. Lõpuks avastasin, et tegelased on Soome pörutanud ja vehivad seal Joulupukki juures kingitusi teha. Ikka raha pärast läksid. No ma siis tõstsin päkapikkude palga justnimelt 800 euro peale – ja hoopla, tegelasid tulid Soomest tagasi ja nüüd teevad rõõmsameelselt tööd. Kosuvad, lasuvad vilet ja kiidavad.

Üks palve veel. Vaadake, mina pean palju pimedal ajal mööda maad ringi hulkuma. Ikka linnast linna ja külast külla. Tallinnas on muidugi eriline jama – seal on keegi pimedal ajal tänavalam-bid üldse välja lülitanud. Vahetasin Tallinnas käies oma punase kuue rohelise helkurvesti vastu, aga see polnud hea plaan: huligaanid hakkasid mind lumepallidega pilduma ise karjudes: „Mupo! Mupo!“ Aga mujal Eestis pole palju parem. Nimelt pole tänavatel palju kordnikke näha, need olavat rahapuudusel mujale tööle läinud. See pole küll hea mõte. Me võime ju neid tanke ja hävitajaid osta, aga turvatunne algab ikka kodutrepilt ja külatänavalt. Vaja oleks sisejulgeolekut kõvasti paremaks teha. Muidu järgmisel aastal Jõuluvana ei julge õhtuti väljas käia, hakkab teie juures hommikuti kell kaheksa käima.

Kui makse muutma hakkate, siis tehke nii, et Tallinnast väljaspool peaks vähem makse maksma. Äri ja elu asub ka kaugemal Eestis kui ruutkilomeetrine lapp ümber Helsingi peahoone. Seal võiks siis maksusoodustustega elukest sees ja äri pöörlemas hoida. Muidu on nii, et käin seal Läti piiri ääres, kõikjal paks pimedus, ühtegi hinge ei ole, koputan majakeste uksele, aga keegi ei vasta. Koik linna ümber kolinud. Hunt ulub. Ega ma hundile kingitusi ei vii, tahaks ikka inimesi näha.

No nii, head sotsid. Loodan, et teil on tagasihoidlikud soovid teil naba paigast ei venita. Tehke aga kampaaniat, koguge hääli ja viige need soovid ellu. Kui ei lähe, siis teadke, vitsakimp ootab!

PS: päkapikud palusid tervitada. Neile see koosluseadus väga meeldib, lubasid karjakesti kooselu lastuda. Mis seal ikka, las hul-lavad!

Sotsiaaldemokraat:

Tiraaž: 7000 // Väljaandja: Sotsiaaldemokraatlik Erakond // Address: Ahtri 10A, Tallinn 10151Telefon: 611 6040 // Tellimine, kaastööd ja lisainfo: ajaleht@sotsdem.ee

Sotsid oskavad arvutada!

Rannar Vassiljev

Riigikogu rahanduskomisjoni esimees

Kaheksa ja pool miljardit on üsna raskesti hoomatav suurus. See on järgmise aasta riigieelarve eurodes. Abstraktsus, mis seesuguse arvuga paratamatult kaasneb, on ka üks põhjus, miks eelarvedebatis leiavad rohkem tähelepanu konkreetsed meetmed, toetused ja maksud. On ju käegakatsutavam ja mõistetavam lastetoetuste tõus, rasuta koolitoidu gümnaasiumis ning see, et kõik üldhariduskoolide õpetajad saavad vähemalt 900 euroga kuus tasustatud. Poliitikas tsiteerik- ase tihti USA esindajatekoja kunagist spiikrit Tip O'Neilli: „all politics is local“ (kogu poliitika on kohalik). Seda põhimõtet eirates üritaksin anda ka pisut laiemat vaate järgmise aasta eelarvest ning selle võrdlusest teiste riikidega.

Eelarvest moodustab suurima osa – kolmandiku – sotsiaalkaitse valdkond. Sellest omakorda suurem osa on mõeld pensionidele. Ehk siis pea viiendik kogu eelarve kulupoolest läheb pensionide väljamaksmisele. Vaatamata

sellele jääb meie panus sotsiaalsesse kaitseesse suhtena SKP-sse oluliselt kesimaks kui Euroopa Liidus keskmiselt. Kui 2012. aastal oli see Euroopas keskmiselt viiendik, siis meil vaid 12,6%. Järgmisel aastal tõuseb see rohkem kui 14%-ni, millesse annab olulise panuse ka praegune koalitsioon. Seda nii peretoetuste ja penisonide tõusu, aga ka juba mainitud tasuta gümnaasiumi koolitoiduga.

Meie panus sotsiaalsesse kaitseesse tõuseb, aga jääb alla Euroopa keskmisele.

Suuruselt teine valdkond on tervishoid. Võrdlus teistega on siin sarnane sotsiaalpoliitikaga. Kõrvutades Eestit panust tervishoidu Euroopa Liidu keskmisega, peame nentima, et see on poolteist korda madalam. Kaks aastat tagasi oli see meil 5,1% ja ELis keskmiselt 7,3%. Ka see on viimastel aastatel tõusnud ning jõuab järgmisel aastal ka kõrgema tasemeni kui varem. Üldiselt hindavad väliskesperdid meie tervishoiu rahastamissüsteemi teistega võrreldes läbipaistvaks ning pigem efektiivseks, kuid nenditakse, et probleem on vähene finantseerimine. Ehk

siis täiendavad 109 miljonit eurot järgmisel aastal on hädavajalikud.

Kuigi kaitsekulud on märkimisväärseltalt väiksemad kui sotsiaal- ja tervishoiu valdkonnale minevad vahendid, siis on praeguses julgeoleku olukorras tähelepanu rohkem kui õigustatud. NATO liikmed on võtnud endale kohustuse panustada riigikaitseesse vähemalt 2% ulatuses riigi SKP-st. Neid, kes praegu seda kohustust täidavad, on kahjuks üsna vähe. Euroopa Liidus jäid kulutused 2012. aastal keskmiselt 1,6%-le. Meie lõuna-naabrite panus jäi toona alla sajandiku majanduse mahust. Eestis on järgmise aasta eelarves planeeritud jõuda kõrgeima kaitsekulutuste tasemini: 412 miljonit eurot ehk 2,05% SKP-st.

Meie panusele erinevatesse valdkondadesse seab paratamatult raamid maksulaekumiste tase. Kui meil kogutakse makse alla 33% SKP-st, siis Euroopa Liidus keskmiselt 40%. Kuigi sellele lisanduvad meie puhul ka erinevad toetusrahad, mida meil on võimalus oma eelarvas kasutada, on meie vahendite osakaal, mida eelarvega ümber jagada, siiski väiksem. Kuigi viimasel ajal püstitatakse tihti küsimus, kas Euroopa oma praeguse maksukoormusega on pikemas perspektiivis konkurentsivõimeline, kehtib senini pigem reegel, et jõukamates riikides on kõrgem maksukõrõmus. Kas see kehtib ka kümne- ja kahekümne aasta pärast, näitab aeg... ●

Märka last!

Heljo Pikhof

Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimees

Meie uus lastekaitseadus sai hea. Tean seda väita, sest riigikogu sotsiaalkomisjon pani seaduse lihvimisele käed kõvasti külge. Kuidas luua last – igat last – väärtustav ja tema arengut soodustav keskkond? Rääkimata muust tööst, arutasime näiteks või ühel ainsal sotsiaalkomisjoni istungil seda kümnekonna asjasse puutuva osapoollega, vaagides üksipulgi huvigruppide muudatusi ja tähelepanekuid.

Ühte jalga ajaga

Vana seaduse aastast 1993 oli ajale ammuilma jalgu jäänud. Praegune arvestab muutunud olusid ja on kooskõlas ka rahvusvaheliste konventsioonidega, millega Eesti on liitunud ja mis olid naugunii meile täitmiseks. Nimetagem siinkohal ainult ÜRO lapse õiguste konventsiooni koos lisaprotokollidega.

Seadus on piisavalt konkreetne – nagu olema peabki. Loosungid võivad küll innustada, aga proovi neist igapäevaelus juhinduda või neid kohutpraktikas rakendada! Niisiis, deklaratiivne osa jäi suuremalt jaolt üle kordamata, jõi sinna, kuhu kuulub: Eesti Vabariigi põhiseadusesse, ÜRO inimõiguste deklaratsiooni jne.

Seevastu said piiritletud valitsuse,

sotsiaalministeeriumi, maavalitsuse, kohalike omavalitsuste ja sotsiaalkindlustusameti ülesanded ja senisest hoopis selgemaks asjaomaste institutioonide koostöömudelid.

Muidugi mõista kannab lapse kasvatamise ja arengu eest põhilist hoolt ja vastutust vanem või hooldaja, teisisõnu perekond. Pere esmane abistaja – nagu praegugi – on omavalitsus, kes oma inimesi kõige paremini tunneb ja aidata oskab. Riigi toetus omavalitsustele on seni olnud vähene, nüüd aga luuakse näiteks sotsiaalkindlustusameti juurde lastekaitseüksus, kust saab head nõu ja tuge keerulisemate küsimuste lahendamiseks, kui omavalitsuse lastekaitse- või sotsiaaltöötajal endal kogemusi napib.

Seadus seab ülilmaks printsiibiks lapse huidest lähtumise ning sätestab laste heaolu ja õiguste tagamise põhimõtted, mis on kohustuslikud valdkonnaltiselt, kõigile asutustele. Samuti on kehtestatud nõuded lastekaitsetöötajatele, lastega töötamise piirangud ning palju muid. Ennetus- ja koostööd puudutavad sätted on kavas detailsemalt korraldada veel teistegi õigusaktidega.

Hirmul on suured silmad

Pangem nüüd tähele: mitte lastekaitseadus, vaid 2010. aastal uuendatud perekonnaseadus on see, mis reguleerib vanema ja lapse vahelisi suhteid ning tagab ka lapse õiguse säilitada perekondlikke suhteid ilma ebaseadusliku vahelesegamiseta. Jutt on niisiis pealiskaudselt või pahatahtlikust propagandast, mis külvab hirmu uue lastekaitseaduse arutelu aegu. Hoia-

tavateks näideteks toodi küll Ameerika Ühendriikide, küll Norra ja Soome lastekaitse kaaseuseid, kus lapsed asja ees, teist taga peredest välja on kistud. Paljud võtsid sellest tuld, et hüsteeriat omaltki poolt suuremaks puhuda.

Kui aga piisutki süveneda, siis näeme, et uue lastekaitseadusega perekonna ja eraelu kaitse mitte ei vähene, vaid suureneb. Nii praegu kui ka uue seaduse järgi saab last perekonnast eraldada ainult sel juhul, kui lapse elu või tervis on ohus, kui vanem on selles süüdi ning keeldub lapsele abi andmast. Praeguse perekonnaseaduse põhjal tuleb sellises ekstreemes olukorras kohtule viivitamatult avaldus esitada. Kahjuks oli mõiste „viivitamatult“ üsnagi ebamäärane ja lasi ennast venitada – kuni aastani välja. Uus seadus piiritleb täpselt 72 tunniga selle aja, kui last tohib pelgalt omavalitsuse otsusega perekonnast eemal hoida. Pärast seda aega on lapse koht tagasi kodus – kui kohus ei ole teisiti sanktsioneerinud.

Veel põgusalt hirmude hajutamiseks meie suundustest: aastal 2009 eraldati perest 664 last, mullu vaid 465.

Ei see ole ainult lasteaikaskvatja ja õpetaja, lastekaitsetöötaja ning naabrinaise kohus, vaid nii sinu kui ka minu, meie kõigi kohus – märgata ja aidata hädasolevat last. Kui ise aidata ei oska või jõud üle ei käi, siis saab abivajavast lapsest teada anda kas omavalitsusele või helistades üleriigilisele lasteabi telefonile 116 111. Teises otsas kuulatakse sind ära õöpäev ringi ja saadakse aru kolmest keelest – peasi, et laps, kes tõesti on hädas, saaks abi võimalikult ruttu. ●

Saates ära möödunud 2014. aastat, palusime kõigil sotsiaaldemokraatidest ministritel teha ülevaade, mida nad on kümne kuuga valitsuses korda saanud.

Vaid 10 KUUGA

Kaitseminister **Sven Mikser:** Kaitseme koos liitlastega Eesti julgeolekut!

2015. aasta riigieelarvega tõusevad kaitsekulud 2,05%-ni SKP-st

Aprillis vastu võetud riigieelarve strateegia 2015–2018 sätestab kaitsekulude hoidmise 2% tasemel SKP-st. 2015. aasta riigieelarve näeb ette kaitsekulude tõusu 2,05%-ni SKP-st

NATO tippkohtumise tulemusena jätkub ja tugevneb alliansi kohalolu Eestis

Septembri alguses Walesis toimunud NATO tippkohtumisel kiitsid valitsusjuhid heaks NATO valmisoleku tegevuskava, millega allianss jätkab ja suurendab oma kohalolu NATO piiririikides. Samuti lepit kokku uue NATO ülikiire reageerimisüksuse loomises, mida on võimalik kiirelt kohale tuua vähimagi ohumärgi puhul kõikjale NATO territooriumil, ja NATO kaitseplaanide kooskõlla viimises muutunud julgeolekuolukorraga.

Uus riigikaitseadus loob aluse riigikaitse laiapõhjalisele käsitlusele

Novembris kiitis valitsus heaks ja saatis riigikogule riigikaitseaduse eelnõu, mis loob aluse riigikaitse laiapõhjalisele käsitlusele ning sätestab riigi juhtimise ja valmisoleku üleminekul rahuaegselt tegevuselt sõjaajale. Riigikaitseaduse eelnõuga ühendati uuendatud kujul seni eraldi seadustena kehtivad rahuaaja riigikaitse seadus, sõjaaja riigikaitse seadus ja rahvusvahelise sõjalise koostöö seadus.

Haridus- ja teadusminister **Jevgeni Ossinovski:** Tasuta koolilõuna gümnaasiumi lõpuni!

Õpetajate miinimumpalk tõuseb 12,5% 800 euronl 900 euron.

Uuest aastast laieneb koolilõuna toetus lisaks põhikooli õppuritele ka gümnaasiumiõpilastele.

Doktoriõppe üliõpilastele laienevad sotsiaalsed tagatised vanemahüvitise ja pensionikindlustuse osas. Samuti suureneb 1. jaanuarist doktoranditoetus 10% võrra ehk 422 euron kuus.

Üliõpilastele luuakse uus õppetoetus liik – vajaduspõhine eritoetus summas 135 eurot kuus. Samuti muutuavad vajaduspõhise õppetoetuse tingimused üliõpilastele soodsamaks, sest toetuse saamiseks vajalik õppekoormuse nõue ei ole enam nii range.

Riigikogu menetluses on eelnõu, millega nähakse ette lisavahendid väiksematele maagümnaasiumidele ning lisatugi neile omavalitsustele, kus eesti- ja venekeelsed lapsed õpivad ühtses gümnaasiumis.

1. septembrist alustab tööd neli uut riigigümnaasiumi Tartus, Võrus, Pärnus ja Jõhvis. 2014. aastal sõlmiti kokkulepped riigigümnaasiumi loomiseks Kärklas, Kohtla-Järvel, Raplas, Viimis ja Paides.

1. jaanuarist tõuseb 1,5-kordseks kutseõppuritele õppeedukuse alusel makstava põhitoetuse kuumäär ehk 60 euron.

Tuleva aasta alguses valmib eesti keelest erineva õppekeelega koolide õppevara analüüs, mis toob välja vajaduse õppevara uuendamiseks nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis, arvestades sealjuures rohkem eestikeelest erineva emakeelega õpilaste vajadusi.

Muutsime 2014. aasta eelarvet, et leida vahendid oluliste algatuste toetamiseks, näiteks eraldasime täiendavalt 4,1 miljonit eurot personaalsete uurimistoetuste lisarahastamiseks.

Samuti eraldasime Noored Kooli programmile 47 000 eurot ja toetaks ju väinud Sinimäe põhikooli uue õppehoone ehitamise toetaks Vaivara vallale 560 671 eurot.

Eesti keelest erineva emakeelega inimeste riigikeeleoskuse parandamiseks perioodil 2014–2020 näeme ette täiendavad 5,2 miljonit eurot.

Riigikogu võttis sügisel vastu seadusemuudatused, mille kohaselt võib omavalitsus lapsevanema soovil ja nõusolekul võimaldada väikelaste (poolteise- kuni kolmeaastast) lasteaikakoha asemel lapsehoiuteenust. Muudatused parandavad alushariduse kättesaadavust ja leevendavad lasteaiajärjekorra probleeme.

Head sõbrad,

Sotsiaalkaitseminister **Helmen Kütt:** Lapse-toetus tõuseb 2,5 korda!

Aasta viimane kuu on traditsiooniliselt see aeg, mil tehakse kokkuvõtteid oma tegemisest ning seatakse uued sihid järgnevatels aastateks.

See aasta on olnud sotsiaaldemokraatidele väljakutse aasta. Oleme olnud valitsuses alates märtsikuust. Selle aja sisse mahub väga palju huvitavaid ja olulisi sündmusi ning kohtumisi.

Pea väga tähtsaks seda, et oleme laste elukvaliteedi parandamiseks vastu võtnud mitmed olulised seadused. Näiteks tõstisime kümme aastat muutmatusena olnud lapsetoetust senise 19,18 euro asemel pere esimese ja teise lapse toetuse 45 euron kuus. Kolmanda ja iga järgneva lapse toetus kerkib saja euron kuus.

Suhtelises vaesuse elavatele peredele makstav vajaduspõhine peretoetus tõuseb 45 euron kuus ühe lapsega ja 90 euron kahe ja enama lapsega pere puhul. Toimetulekutoetuse määramisel suureneb lapse osa ehk tema toimetulekupiir kerkib uuel aastal 72 eurot 90 euron.

Riiklike peretoetuste seaduse kohaselt tõstetakse eestkostel või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetust 240 euron kuus senise 191,80 euro asemel.

Ka eakatele toob uus aasta pensionitõusu 5,9% ja tulumaksuvabastuse kuni 374 euron ehk keskmine pension 374 eurot on ka tulumaksuvaba.

Soovin kõikidele, nii suurtele ja väikestele, noortele ja eakatele jõuluraha, aega mõtisklusteks ja pere või sõpradega koosolemiseks ning õnnestumisi uuel aastal. Eesti on väike – meile on iga inimene väga oluline. Hoiame ja hoolime oma inimestest!

Majandus- ja taristuminister **Urve Palo:** Kindlustasime praami- ja lennuühenduse ja Teletorni säilimise!

- Peatati Tallinna teletorni müümine.
- Parvlaevühenduse opereerimishanke võitja selgus konkurents is kahe ettevõtte vahel ja sellest tulenev riigipoolne kokkuvõtte kümme aasta peale on umbes 60 miljonit eurot.
- Oktoobri lõpus sai Riias allkirja Rail Balticu ühisettevõtte asutamisleping.
- Valmisid konkreetsed ettepanekud riiklikult toetatud ürirelamute programmiks.
- Allkirja sai gaasi põhivõrkude ostu otsus.
- Euroopa Komisjon andis loa kauaoodatud taastuenergia ja rõhuosa koostootmise režiimil toodetud elektritenergia toetuskeemi muutmiseks.
- Valitsus saatis riigikogule reklaamiseaduse muutmise eelnõu, millega keelatakse eraisikutele suunatud krediiditeenuse reklaamimine raadios ja televisioonis ning piiratakse oluliselt kõikide tarbimislaenu reklaami sisu.
- Euroopa Komisjonile esitati Estonian Airi täiendav rest-ruktureerimiskava, mille heakskiitmine loob eeldused AS-i Tallink Grupi osaniku Infortar Grupi kaasamiseks lennufirma enamusaktsionärina.
- Eesti liitus lennuliikluse ohutuse koostööd käsitleva rahvusvahelise Eurocontroli konventsiooniga.

10. Allkirjastati D5 riikide harta, millega loodi kõrge e-valitsemise tasemega riikide võrgustik (lisaks Eestile kuuluvad sinna veel Ühendkuningriik, Iisrael, Lõuna-Korea ja Uus-Meremaa).

Justiitsminister **Andres Anvelt:** Piirame röövellikke kiirlaene, kaitseme nõrgemaid!

Oleme kümne valitsemiskuuga astunud sihikindlalt õigusriigist sotsiaalse õigusriigi poole, liigume reguleerimisel hoolivusele. Minu juhitasvastiititsvallas on keskel kohal Eesti perede heaolu, see tähendab, et perevääratus on saanud meie õigusloome lahutamatuks ja osseks osaks.

Üks olulisemaid tegevussuundi on olnud võitlus perevägivaldalla. Uued regulatsioonid, liitumine Euroopa Nõukogu naistevastase ja perevägivald ennetamise ja tõkestamise konventsiooniga, uue vägivald ennetamise strateegia valmimine ja sotsiaalkampaaniad on näited heast sotsiaalsest õigusriigist.

Niisamuti ühtib perede heaoluga elatisvõlgnikega jõulisemalt tegelemine ja vaesusriskis elavate laste hulga vähendamine ning kiirlaenuuritu ohjamine. See kõik aitab, eriti noortel, paremini „ree peale saada“, seda nii materiaalselt kui ka psühholoogiliselt.

Seisan jätkuvalt selle eest, et kõigil oleks võrdne ligipääs õigustmõistmisele. Kohtute töökiirus on märkimisväärselt tõusnud, kuid sellest üksi ei piisa – nii rasuta kui ka tasuline õigusabi peab olema kättesaadavam, õlg tuleb alla panna inimeste õigusteadiikuse suurenemisele. Paljudele on abiks olulisemate Eesti seaduste tõlkimine vene keelde ning õigusabiportaali juristaitab.ee avamine uuest aastast venekeelsena.

Põllumajandusminister **Ivari Padar:** Miljard maaelu arendamisse!

2014. aasta jääb ajalukku väga oluliseana: ühelt poolt oli väga hea saagi, teiselt poolt väga madalate põllumajandussaaduste kokkuostuhindade aasta. Sellele kõigele on vürtsi juurde lisanud nii Venemaa impordipiirangud kui ka seakatku oht. Samuti on olnud piiratud riigieelarve võimalused põllumajandusele rohkem tuge juurde anda.

Selles olukorras oleme proovinud teha parimat, et Eesti rahvas oleks jätkuvalt toidetud, maad haritud ja Eesti põllumees ei pankrotistuks.

Selle aasta olulisemateks saavutusteks mainib põllumajandusminister Ivari Padar:

Heakskiidu sai maaelu arengukava, millega toetame maaelu ja põllumajanduse arengut kahe miljardi euroga. Järgmise rahastusperioodi olulisemateks eesmärkideks on maapiirkondade elujõulisuse hoidmine, toidutootmise ja põllumajanduse konkurentsieelise tagamine innovatsiooni kaudu, puhta ja puutumata looduse säilitamine ning teadus- ja arendustegevuse toetamine põllumajandussektori efektiivsuse tagamiseks.

Kinnituse leidis Euroopa merendus- ja kalandusfondi rakenduskava aastateks 2014–2020, millega investeeritakse Eesti kalandusse ja rannapiirkonna arengusse 129,6 miljonit eurot. Tegemist on ühe olulisema merendust ja kalandust koordineeriva dokumendiga.

Loomulikult ei saa siinkohal mainimata jätta, et koostamisel on Eesti toidu arengukava ning eesimaise toidukultuuri tutvustamiseks olime väljapanekuga kohal ka laulupeol. Lisaks oleme konkreetsemaks muutnud toidumärgistuse nõudeid, mis kehtivad 13. detsembrist.

Lisaks toon esile jõupingutused selle nimel, et seakatk ei jõuaks meie taludeni.

Viimase olulisema punktina tuleb rääkida Venemaa embargost. Euroopa Komisjon eraldas Eesti piimasektori toetuseks ligi seits miljonit eurot, teeme jõupingutusi ettevõtete toetamiseks ja nõustamiseks uutele turgudele sisenemiseks ning veel palju rohkemgi.

Tere, 2015!

Sven Mikser: kõige suurem ressurs, mis ühel

Sotsiaaldemokraatide tähelepaneliku ning pühendunud esimehe, kaitseminister Sven Mikseriga käis aasta lõpu eel ühiskonnast ja enamast vestlemas endine ajakirjanik ja praegune riigikogu liige Marianne Mikko.

MM: Sotsiaaldemokraatide populaarsus tõusis novembris taas sellisele tasemele, millega oleme rahul. Nii venelaste kui ka eestlaste hulgas on see sama, pisut üle viiendiku – kas see on ka piisav, et saada peaministriks? **SM:** Ma olen öelnud, et sotsiaaldemokraatia on selline ideoloogia, mida võiks toetada vähemalt kolmandik nii eestlastest kui ka mitte-eestlastest vene emakeelega inimestest Eestis. Et selles mõttes kindlasti ei saa selle tasemega veel päris rahul olla, on jupp maad veel ronida. Aga oluline on see, et kui me vaatame pikka trendi, siis sotsiaaldemokraadid on olnud n-ö suur erakond juba vähemalt kolm viimast aastat. Ma usun, et paljud valijad on harjunud endast tänaseks päevaks mõtlema kui sotsiaaldemokraatide valijatest ja on kindlasti oluline, et meie selline nivoo on tõusnud tasemele, kust on võimalik pretendeerida valimiste võitmisele. Mis on esmakordselt iseseisvumise taastamise järgses ajaloes.

Sa oled olnud SDE eesotsas rohkem kui neli aastat ja kogu selle aja vältel on iseloomulik see, et sotside reiting on enam-vähem kõigutamatult olnud mitte vähem kui 20% ja pluss. Minu meelest oled sa nii oma olemiselt kui ka välisuselt sotsiaaldemokraat? Ma ei oska inimeste maailmavaadet nende välisusest väga lugeda. Võib tulla ette valesti mõistmisi, kui hakata nende maailmavaadet nende välisuse lugema. Mäletan, et kui meil oli liikmete värbamise kampaania, olime Tabasalus telgiga väljas ja kõnetasime mõõdujaid, kes läksid või tulid poest, küsisime neilt mõned küsimused ja neilt, kes vastasid meie arvates sotsiaaldemokraatlikult, küsisime edasi, et miks mitte tulla meie sekka ja mõned tulid, mõned võtsid mõtlemisega ja mõned ei tulnud. Olime just telki kokku pakkimas, kui sõitis ette üks võrdlemisi kallis auto, kust tuli välja väga moodsalt rietatud daam – astusin ta juurde ja vestlesin pisut, selgus, et tegemist oli kõrgelt haritud, kõrget kvalifikatsiooni eeldava töökoha, väga kõrget palka saava inimesega ja vähem kui veerandtunnise vestlusega kirjutas ta avalduse sotsiaaldemokraatidega liitumiseks. Et kui hakata rõivafirmast või prilliraamidest järeldama maailmavaadet, siis võib see olla eksitav. Aga on selge, et sotsiaaldemokraatia on selline ideoloogia, mis näeb ühiskonda tervikuna, peab väga kõrge au sees sellist väärtust nagu solidaarsus, leib, et inimeste vahed ei peaks väga suured olema ja need, kes kipuvad ühel või teisel põhjusel maha jääma, tuleb järele aidata ning üles leida need põhjused, miks nad maha jää-

vad – ja siis ühiskondlikus plaanis tegeleda nende põhjustega.

Mida sa ise pead oma tugevuseks ja nõrkuseks? Ma arvan, et ma olen oma nõrkustest, kui sealt alustada, teadlik. Aga poliitika on selline karm kunst, et kindlasti on mõistlik olla enesekriitiline ja tegeleda teadlikult oma nõrkuste kõrvaldamisega, kui see vähegi võimalik on. Samal ajal ei ole poliitikul väga kaval nendest kõva häälega rääkida, sest üks vastased kipuks neid ehk rohkem ära kasutama, kui nad seda muidu tavaolukorras oskavad või suudavad. Usun, et minu üheks tugevuseks on hea analüüsivõime ja ka oskus oma mõtteid väljendada nii suuliselt kui ka kirjasõnas.

Mina pean sind konsensust hindavaks juhiks, mitte rusikatega vehkivaks ülemuseks. Kust pärineb selline konsensust nõudev juhtimisstiil? Ega mu natuuris sellist ülemuse dimensiooni ülearu palju ei ole. Teatud olukordades võib see teha otsuseni jõudmise keerulisemaks, aga ma usun, et kõik, kes on minu alluvuses töötanud – olgu nüüd või tosin aastat tagasi – teavad ka seda, et olen valmis langetama otsuseid, mida mõned minu eelkäijad on pikalt edasi lükanud. Kui ma ise usun, et need on õiged otsused, siis ma ei karda, et neid oleks avalikkusele liiga keeruline seletada või et need on otsused, mida saab teha alles pärast järgmisi või ülejärgmisi valimisi, sest muidu äkki ilmub mõni peakiri ajakirjanduses. Ma ei karda otsuseid, aga ma kindlasti ei ole see, kes ilmingimata tahaks end igas olukorras ülemusena kehtestada.

Sotsiaaldemokraatide esimees ja kaitseminister Sven Mikser: meil on võimalik pretendeerida valimiste võidule.

Kui tähtis on sulle üldse lojaalsus erakonnas ehk ühiskondlikus plaanis ja truudus isiklikus elus? See on väga oluline väärtus. Olen poliitilisi valikuid oma elus teinud alati lähtuvalt maailmavaatest ning samas olen näinud – ja kahjuks mitte harva – inimesi, kes tulevad sotside juurde, väljendavad armastust sotsiaaldemokraatlike maailmavaadete ja väärtuste vastu, kinnitavad, et on valmis kandideerima volikokku või parlament, et neid väärtusi kanda ja Eesti riiki paremaks ehitada ning viis minutit hiljem panevad nad lauale konservatiivide ja liberalide pakkumised, näiteks koha valimisnimekirjas, ja ootavad, et see üle pakutaks. Selline asi on muutumas kohati liiga normaalseks, minu arvates on see hirmutav, et mitte öelda halvemini.

“Ma otsuseid ei karda, aga ma kindlasti ei ole see, kes ilmingimata tahaks end igas olukorras ülemusena kehtestada,” vastab Sven küsimusele oma juhtimisstiili kohta.

Kas sa oled kogenud reetmist? Ma olen seda poliitikas näinud. Olen kindlasti kogenud seda, et mingeid sõlmitud kokkuleppeid ja antud lubadusi on poliitikas murtud. Ma ei tea, kas mul on omaenda kogemuses ühegi juhu puhul vaja kasutada sõna reetmine, aga kokkulepetest taganemist ja lubaduste murdmist olen näinud.

Kust sa ammutad oma vaimutoitu? Sest ei ole võimalik olla 24 tundi political animal (poliitloom)? 24 tundi ei ole võimalik. Eks praegune hetk, kus läksime valitsusse suhteliselt lühikeseks ajaks, kus minu ministereerumi valitsemisalas on sooses rahvusvahelise julgeoleku olukorraga tavatult keeruline, kus erakond tuleb viia valimistele, panna kokku valmisplatvorm, valimisnimekirjad ja vastata konkurentide rünnakutele ning teha kampaaniat, käia välja initsiatiive ja olla pidevalt meedia fookuses... Siis tegelikult tööpäevad lähevad 12, teinekord 14 või 16 tunni pikkuseks – see on režiim, millega ei ole võimalik tegeleda igavesti, aga küllap valimisteni on võimalik vastu pidada.

Luban endale ikka lõgastushetki ja üritan mõne päeva nädalas hoida pere ja laste jaoks. See on kohutavalt raske ja see on kindlasti ka perele väga raske. Olukorras, kus üks laps käib koolis ja teine lasteaias ja naine käib täiskohaga tööl – nad lihtsalt peavad olema väga-väga mõistvad ja nad on väga-väga mõistvad, aga see on keeruline ikkagi.

Sa oled kiire reaktsiooniga ja samas ka n-ö suurt pilti nägev poliitik. Ütle teistele poliitikutele, mis on hädavajalik, et olla hea poliitik? Et olla hea poliitik on kõigepealt vaja tunda missioonitunnet, mitte tahta olla hea mänedžer ja ministeeriumi juhtida, vaid ikkagi tahta maailma paremaks muuta. See võib kõlada sa-janditaguse naiivsena, aga ma arvan, et ta päriselt seda ei ole. Teiseks on vaja leida ka see enda teema – mitte olla üldpoliitik, keda võib tõsta vastavalt vajadusele ja vastavalt asendusliikmete järjekorrale ühest ministri ametist teise ja suurt vahet ei ole.

Nii nagu Stanislavski ütles: „Mitte mina teatris, vaid teater minus!“? Jah. Olen olnud läbi oma poliitiku karjääri ju põhiteemana julgeoleku ja välispoliitikaga tegelev inimene ja seetõttu julgen öelda, et välispoliitika kirg inimeses kas on või ei ole – seda on võimatu teeselda. Ilmselt on see nii teistel aladel ka. On mitmeid olulisi poliitikavaldkondi, mis minus seda kirge ei sütitä. Aga usun, et olema neis valdkondades hea ja liiderarvaja, sõltumata sellest, kas oled opositsioonis või koalitsioonis, siis kindlasti peab see kirg olema.

Nimedest me väga palju ei ole rääkinud. Mis sa arvad, miks näiteks Siim Kallas ei ole Reformierakonna valimisnimekirjas?

Eks ta on piisavalt palju valimisi oma elus läbi teinud. Elus on huvitavaid väljakutseid ka pärast poliitikat. Viimati vestlesin Siim Kallasega nelja silma all õhtu enne seda, kui ta ootamatult valitsuse moodustamise kohast loobus ja ma arvan, et mõistan tema otsuse tagamaid ning saan neist rohkem aru võib-olla, kui ajakirjanduses on avalikult jutuks olnud.

Jutt läks juba suure nimega poliitikute juurde. Keda sa pead oma eeskujudeks? Kui ma otsin neid eeskujusid väljastpoolt Eesti poliitikat, siis suured poliitikud, keda imetlesin juba siis, kui alles teed poliitika juurde otsisin, on Bill Clinton ja Tony Blair. Mis seal salata, et ma anglofiilina olen ingliskeelsete maade poliitikat jälginud palju rohkem süüti kui teiste Euroopa riikide oma. Eesti poliitikas kindlasti Marju Lauristin, kes on ajatu suurus palju pikemat aega kui see viimased veerand sajandit, mis meil on taastatud iseseisvust olnud. Ajal kui Lauristin pühendus jäägitult akadeemilisele elule, mõjutas ta Eesti poliitikat tunduvalt rohkem kui enamus inimesi, kes istuvad siin Toomepea saalis.

Aga midagi on sinus ka obamalliku? Mis on esimene märksõna, mille alla kriipsutaksid ja mis sulle temas meeldib? Ta on kindlasti selline tabude murdja. Tema tulek oli määratult suurem kui tema poliitikas olemine. See on

riigil ja ühiskonnal kasutada on, on inimesed!

Ma kujutan ette, et ka see ammendab ennast ühel hetkel.

Ma paigutaksin raha noortesse andekatesse Eesti inimestesse, näiteks sportlastesse, kes võiksid teha suuri tulemusi. Jälgin päris huviga noortesporti. Üks üsna abstraktne unistus on teha elujoosul üks film, rahaka inimesena võiks seda teha ka produtsendina. Aga filmitegemist võiks suisa tudeerida, õppida.

Sa oled nooruses olnud ju väga kõva kergejõustiklane ja veel mõni aeg tagasi käisid jooksmas. Kas nüüd ministrirollis on sul selleks aega?

Pean tunnistama, et ministrirollis töepoolest on selleks jäänud erakordselt vähe aega. Minu füüsiline aktiivsus on kahjuks märkimisväärselt vähenenud.

Ja kaalunumbrid siis vastavalt suurenenud? Ei, mitte nii dramaatiliselt. Aga jah, tahaks palju rohkem teha. Parlamendis olid sportimistingimused olemas. Tahaks hoida seda distsipliini, mida ma tõesti ka palju aastaid hoidsin, et leidsin kolmveerand tundi päevas spordi jaoks. Ministereerimise kahjuks ei ole sellist kohta ja ei ole ka sellist aega päevakavas. Kui tööpäevad lõppevad kell seitse ja kaheksa õhtul ja mõnikord hiljem, siis süda ei luba ka kuidagi naisele ja lastele öelda, et nüüd lähen veel välja jooksma. See on jäänud väga harvaks juhuks, kui õnnestub. Loodan, et elus tuleb veel selliseid hetki, kus tempo lubab oma füüsilise ja tervisele rohkem mõelda.

Ma arvan, et see on Eestile täiesti vältimatult vajalik, selleks et püsida globaalselt konkurents, et Eesti inimesed püüsid Eestis ja ei pea minema leiba lauale tooma kusagilt kaugemalt.

On igasuguseid mõõdikuid. Taa-nil näiteks on õnnelikkuse indeks laes ja ma mäletan, et New York Times tõsimeeli uuris seda, kui oli tugev majanduskriis aastatel 2008–2009. Kui on teistsugune olukord, siis pööratakse tähepanu ka teistele indikaatoritele kui tavapäraselt?

Kunagi üks erakond tegi mitte väga õnnestunud kampaania „Õnn pole rahas“ – ma olen sellega täiesti nõus, et kaela sadav rahahunnik ei tee sind õnnelikuks, kui sul on vilets perelu või kehv tervis. Aga teisipidi: kui rikkus ei tee õnnetu inimest ilmingimata õnnelikuks, siis vaesus võib teha õnnetuks need, kes muidu võiksid olla õnnelikud. Igal medalil on kaks poolt.

Kas võiks arvata, et järgmise nelja aasta suurim väljakutse on alampalga töstmise praegusel 355 eurolt 800 eurole ehk 20% aastast? Jah, see on kindlasti suur väljakutse. See tähendab, et mitte ainult tööandjad ja -võtjad ei pea kokku leppima, vaid riik peab kindlasti omalt poolt tõsiselt pingutama ja pakkuma ettevõtetele visiooni ning lahendeid, mis võimaldavad töötajatele maksta selli-

seid palku, millega saab ära elada. Ma arvan, et see on Eestile täiesti vältimatult vajalik, selleks et püsida globaalselt konkurents, et Eesti inimesed püüsid Eestis ja ei pea minema leiba lauale tooma kusagilt kaugemalt.

Sven Mikser: võin alati koju ema juurde minna ja rääkida kõigest.

Kui sul oleks nii palju raha, et sa võiksid endale lubada, mida hing ihaldab, siis mida su hing võiks ihaldada? Ma ei tea. Ühest küljest jah, riigikoguliikme või ministri elatustase on selline, et isegi pereinimesena ei pea päris hõmpe pärast muretsema ja palgapäevast palgapäevani elama – seda kindlasti mitte. Aga mul ei ole ka selliseid unistusi, kus ma unistaksin miljonitest või kümnetest miljonitest ja mõtleksin, et kui pika jahtlaeva või suure maja ma endale soetan.

Kui mul oleks käes piiramatult raha, siis ma ei ütle, et ma selle ka kõik laiali jagaksin neile, kellel on vähem, vaid ja -võtjad ei pea kokku leppima, vaid riik peab kindlasti omalt poolt tõsiselt pingutama ja pakkuma ettevõtetele visiooni ning lahendeid, mis võimaldavad töötajatele maksta selli-

Ma arvan, et see on Eestile täiesti vältimatult vajalik, selleks et püsida globaalselt konkurents, et Eesti inimesed püüsid Eestis ja ei pea minema leiba lauale tooma kusagilt kaugemalt.

Sa oled nooruses olnud ju väga kõva kergejõustiklane ja veel mõni aeg tagasi käisid jooksmas. Kas nüüd ministrirollis on sul selleks aega? Pean tunnistama, et ministrirollis töepoolest on selleks jäänud erakordselt vähe aega. Minu füüsiline aktiivsus on kahjuks märkimisväärselt vähenenud.

Ja kaalunumbrid siis vastavalt suurenenud?

Ei, mitte nii dramaatiliselt. Aga jah, tahaks palju rohkem teha. Parlamendis olid sportimistingimused olemas. Tahaks hoida seda distsipliini, mida ma tõesti ka palju aastaid hoidsin, et leidsin kolmveerand tundi päevas spordi jaoks. Ministereerimise kahjuks ei ole sellist kohta ja ei ole ka sellist aega päevakavas. Kui tööpäevad lõppevad kell seitse ja kaheksa õhtul ja mõnikord hiljem, siis süda ei luba ka kuidagi naisele ja lastele öelda, et nüüd lähen veel välja jooksma. See on jäänud väga harvaks juhuks, kui õnnestub. Loodan, et elus tuleb veel selliseid hetki, kus tempo lubab oma füüsilise ja tervisele rohkem mõelda.

Mida sa ütled nendele inimestele, kes peavad sotse ainult ümberjagajateks, näiteks „rahast ei tea nad suurt midagi, majandus on neile kauge teema“. Mis on sinu kindel sõnum?

Kõige suurem ressurss, mis ühel riigil ja ühiskonnal kasutada, on inimesed ja selle ressursi väljarendamisel on ka kõige suurem mõju majanduskasvule. Maksuprotsendi tõstmine, langetamine, maksude kogumine on kahtlemata tarvilik tegevus ja ükski riik, kellel just nafta otse liiva seest välja ei voola, ei suuda makse kogumata neid tegevusi ära teha, mida on vaja riigina teguse-

Ma ei tea. Ühest küljest jah, riigikoguliikme või ministri elatustase on selline, et isegi pereinimesena ei pea päris hõmpe pärast muretsema ja palgapäevast palgapäevani elama – seda kindlasti mitte. Aga mul ei ole ka selliseid unistusi, kus ma unistaksin miljonitest või kümnetest miljonitest ja mõtleksin, et kui pika jahtlaeva või suure maja ma endale soetan.

Kui mul oleks käes piiramatult raha, siis ma ei ütle, et ma selle ka kõik laiali jagaksin neile, kellel on vähem, vaid ja -võtjad ei pea kokku leppima, vaid riik peab kindlasti omalt poolt tõsiselt pingutama ja pakkuma ettevõtetele visiooni ning lahendeid, mis võimaldavad töötajatele maksta selli-

Kui mul oleks käes piiramatult raha, siis ma ei ütle, et ma selle ka kõik laiali jagaksin neile, kellel on vähem, vaid ja -võtjad ei pea kokku leppima, vaid riik peab kindlasti omalt poolt tõsiselt pingutama ja pakkuma ettevõtetele visiooni ning lahendeid, mis võimaldavad töötajatele maksta selli-

Eestis oleks inimesi ja oleks inimesi ka väljaspool Tallinna ning et need inimesed oleksid ka õnnelikud ja et siia tahetaks tulla – siis peame ise riigina palju rohkem panema inimesse ja inimvarasse.

Sinu suur varandus on sinu kaks tütar. Kui sul oleks palju aega, mida sa võtaksid oma tütardega ette? Ma katsun muidugi praegu ka nendega olla nii palju, kui vähegi suudan. Lapsed on kogu aeg jube põnevad ees ja on nii ägedad, et on kahju, kui nendega ei saa rohkem koos olla ja rohkem koos teha. Üks asi, mida ma kindlasti teeksin, oma vanema tütrega ma prooviksin õppida koos. Praegu on see kõik naise õlul ning see võtab palju aega ja energiat, tahaks ühest küljest võtta seda koormat natuke enda õlgadele ja teistest küljest oleks väga kvaliteetne aeg lapsega veeta.

Väiksemaga kindlasti mängiksin lihtsalt rohkem. (Naerab) See muidugi on suurele inimesele ka väsitav, aga hästi vahva.

Kuivõrd sa kuulad oma naise Mari nõuandeid nii elust, inimestest kui ka erakonnast. Kas ta annab sulle sellist nõu? Jah, ta annab mulle tagasisidet ja pean ütleva, et ta annab üsna head nõu, sest ta jälgib poliitikat keskmisest tähelepanelikumalt. Ja tal on kõrvalolija pilk, sest ta ei viibi kogu aeg nendel koosolekharvaks juhuks, kus paratamatult hakkad lõpuks ikka kirjutama ühte ja sama manifesti ning mõtlema teatud mõttes ringirast. Siis tema annab sellist värsket pilku.

Pean ka ütleva, et kahjuks nüüd, kus need tööpäevad on läinud üliinimlikult pikaks ja pingeliseks, siis ühest küljest on seda kõrvalpilku vaja ja teisest küljest tahaks tööval ajal pisutki tööst vaba aega ja mitte rääkida sellest kodus. Et siin väike konflikt on. Tal on tabavaid tähelepanekuid praktiliselt kõigi poliitiliste protsesside kohta ja olen tema nõuande peale ka asju teinud. Ta ei ole poliitik ja ta ei taha mind juhtida. Ma tean, et tema toetab mind, mis iganes ma siis otsustan, aga ta ütleb ka, kui midagi on minemas valesti. Eks see on keeruline ja poliitiku kõrval elada ei ole lihtne.

Kas sa loed samu raamatuid ka mitu korda? Milliseid raamatuid jõuluvanal soovisid? See kuulub öökäpiküsimus! Kui mul oleks aega lugeda rohkem ilukirjandust, siis ma ka veel oma kolme-kümnendatest lugesin uuesti mõne koha pealt mõnda raamatut ja siis võtsin järgmisest kohast sama raamatu lahti ja lugesin nii kohvi kõrval.

Aga Eesti kirjandusest üks selline sari teosid, mida võib-olla põhjendamatult vähe tuntakse, on Oskar Lutsu „Mälestused“. Minu jaoks isegi mõjusam ja mõjuvam ja põnevam kui tema väga kuulsad teosed. Seal on palju üldinimlikku ja sügavat. Minu lemmik. ●

Liina Hänni

Naiskogu president aastatel 1996–1999

Järelehüüe aastale 2014

Meil on hea tava, et lahkunust halba ei räägita. Sellest poleks kasu, sest minevikku muuta ei saa. Küll aga on vaja mõista, mida möödunu tulevikule jaoks tähendab ja mida olnust õppida tasub. Kõigepealt ehk seda, et maailmas pole midagi kindlat – rahvana peame olema valmis uuteks katsumusteks, mida rahuru maailm meie ette seab.

Eesti väline ja sisemine julgeolek on eesmärk, mille tuleb uuel aastal jätkuvalt pühenduda. Sisemise rahu jaoks on vaja, et me ühiskonnana tunnustaksime ühiseid väärtusi, millest kõige olulisem on kirjas inimõiguste ülddeklaratsioonis: „Kõik inimesed sünnivad vabadena ja võrdsetena oma väärikuselt ja õigustelt. Neile on antud mõistus ja südameru-nistus ja nende suhtumist üksteisesse peab kandma vendluse vaim“. Kui me suudame seda põhimõtet võtta mitte ainult mõistuse, vaid ka südamega, oleme rahvana ühtsed.

Kuna südamega mõtlemises on naised n-õ tugevama pool, siis mingi meil valimistel hästi! ●

Katrin Saks

Naiskogu president aastatel 2003–2004

Humoorikaid soovitusi

Sõnum kandideerivatele naistele!

Hea sookaaslane, ära trügi poliitikasse, kui Sul pole usku isendasse ja sellesse, et maailma on võimalik parandada.

Ära mine poliitilisele mänguplatsile, kui Sa ei suuda teha kompromisse ega leppida sellega, et vahel ongi valida ainult halva ja veel halvema vahel.

Ära mine poliitikasse, kui Sa naisena ei taha mängida meeskonnas.

Ära tiku poliitikasse, kui Eesti Inimarengu Aruanne on Sulle igavam kui Kroonika, kui kardad ajakirjanikke ning usud netikommentaare.

Ära kipu poliitikasse, kui pelgad, et keegi Su mustas pesus ja rahakotis sorima hakkab.

Ära taha Toompeale, kui Sul on nõrgalt arenenud istmikulihased ja kuulamisvõime.

Ära unista poliitiku karjäärist, kui kardad kõrgust ja tõmbetuult.

Ära igatse poliitikasse enne, kui oled vaadanud ära nii Taani telesarja „Võimukants“ kui ka meie oma kodumaise „Riigimehed“.

Ja kui Sul pärast seda on tahtmine alles, siis anna endast parim.

Sa ei kahetse – sest sind ootab ees fantastiliselt huvitav elu! ●

Reet Laja

Naiskogu president alates aastast 2005–2014

Naiskogust Kadri kiiresti muutuv maailmas, lühisõnumina

Naiskogu Kadri innustas naisi möödunud aastal enne europarlamenti valimisi meie kandideerivate naistele kampaanias appi tulema. Vähemalt ühe naise, Marju Lauristini, lennutasime ka Euroopa Parlamenti. Eesmärk seadud järgmiseks korra: vähemalt kaks naist Euroopa Parlamenti.

Kevadised valimised läbi, suunasime tegevuse riigikogu valimiste ettevalmistamisele. Nelja suuremal ja mitmel väiksemal seminaridel üle Eesti kaalusime ja esitasime naisi valimisnimekirjadesse. Nende koostamiseks pidasime läbirääkimisi erakonna juhatuse ja sisevalimiskorra töögrupiga ja andsime oma suunised „triibuliste nimekirjade“ saavutamiseks erakonna volikogule. Tegime naiskogu oma ettepanekud erakonna valimisprogrammi.

Riigikogusse kandideerijale on meil ette valmistatud vabatahtlikud abised naiskogust. Pilk on meil olnud ka Euroopa poliitikal, hoiame kontakti Rootsi ja Soome sotsiaaldemokraatlike naistega Rootsis toimunud ja Soomes järgmisel aastal toimuvaid parlamendivalimisi silmas pidades. Abistame Ukraina põgenike peresid. Kõige selle kõrval ei unusta me ka oma liikmeid, saame tihti kokku ja toetame üksteist.

Kokkuvõttes: läheme julgelt riigikogu valimistele vastu! ●

Ülevaade noorte sotsiaaldemokraatide tegemistest 2014. aastal

Karl Kirt

MTÜ Noored Sotsiaal- demokraadiid president

Noored sotsiaaldemokraadid on olnud 2014. aastal väga tegusad ja aktiivsed väga erinevatel rinnetel. Ühiskonnas on toimunud suured muudatused, sest sotsiaaldemokraadid on taas valitsuspartei ja see on andnud meie riigile hoopis uue suuna. Meie tegusid valitsuses tunnetavad nii noored kui ka vanad, nii mehed kui ka naised. Meie uusaastasoo ei saa olla muud kui

see, et sotsiaaldemokraadiid oleksid järgmise, vasakpoolse valitsuse moodustajateks ja annaksid Eestile uue versiooni ehk Eesti 2.0, mida paljud juba pikisilmi ootavad.

- 31. jaanuarist 2. veebruarini toimus Järvamaal Väätsal talvine Sotsiaalse Liidri Akadeemia, kus keskenduti juhtimisteemadele ja majandusele.
- 14.–15. veebruaril olid noorsotsid oma boksiga väljas Tartus toimunud noortemessil Intel- lektika.

14.–15. märtsil olid noorsotsid oma boksiga väljas Narvas toimunud haridusmessil Orientiir.

- 2. maist 4. maini toimus Sotsiaalse Liidri Akadeemia ja kongress. Uueks presidendiks valiti Karl Kirt.
- 25. mail toimusid Euroopa Parlamendi valimised, kus noorsotside kandidaat Liina Raud kogus 1072 valija toetuse.
- 22. augustist 24. augustini toimus Sotsiaalse

Liidri Akadeemia Valgamaal, Helme vallas. Suvisel Sotsiaalse Liidri Akadeemial keskenduti haridusteamadele ja esinemas käis haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski.

- 27. septembril tegi noorsotside volikogu 44 ettepanekut SDE riigikogu valimisprogrammi.
- 20. oktoobrist 24. oktoobrini toimus noorsotsidele mõeldud töövarjunädal.

31. oktoobrist 2. novembrini toimus sügisene Sotsiaalse Liidri Akadeemia, mis keskendus julgeolekuteemadele.

- 5.–6. detsembril toimus noortemess Teeviit, kus noorsotsid olid väljas oma boksiga.
- 12. detsembril said noorsotsid 22-aastaseks ja korraldasid sel puhul 13. detsembril sünnipäevakonverentsi „Pimekoh- ting Eestiga – eilse, tänase ja homsega“. ●

Vanemate sotsiaal- demokraatide tegemistest 2014. aastal

Sirje Kaur

VSD juhatuse liige

Lõppev aasta oli vanematele sotsiaaldemokraatidele seminaride-, koosolekute-, mitmesuguste kohtumiste ja üritusterohke. Suuremad seminarid toimusid Eesti eri paigus – Rakveres, Valgas, Tartus, Tallinnas. Käsitlesime maksu-, sotsiaal- ja tervishoiupoliitilisi teemasid. Piirkondades tähistati eakate päeva ja muid olulisi tähtpäevi. Europarlamenti valimiste eel korraldati kampaaniaüritusi meie erakonna kandidaatide toetamiseks.

Toimunud aruande-valimiskoosolekutel uuenesid paljude osakondade juhatused ja

valiti uued esimehed. Taastühinenud Tallinna-Harjumaa osakonna juhiks valiti Endel Namsing, Tartus Anti Kalvet, Viljandis Madis Holm ja Lääne-Virumaal Mare Algpheus.

Vanemate sotsiaaldemokraatide üldkogul, mis toimus novembris Tartus, sai meie uueks presidendiks tartlane Arno Arukask. Valiti neli asepresidenti: Paul Lettens, Endel Namsing, Anne Viira ja Eha Kahla. Peasekretäriks valiti taas Heljo Pikhof ja kõigile eelnimetatutele lisaks valiti juhatuse koosseisu Kaja Must, Arvo Mesikepp, Piia Jürgenson, Toomas Alatalu, Hilsa Mosolainen, Kalle-Kaupo Murakas, Elle Kolbasova ja Sirje Kaur.

Meie murekohad on väike pension, vähepäändlik tööruur, raskesti kättesaadav

arstiabi maapiirkondades, kallid ravimid ja hambaravi.

Meie hulka kuuluvad ka paljud puudega inimesed. Seega olid meie jaoks olulised töövõimereformi arutelud ja nende käigus oma ettepanekute tegemine. Soovime, et reformi käivitamine parandaks oluliselt nende inimeste eluolu, kelle jaoks seda tehakse.

Suur tänu kõikidele meie koostööpartnereile ja meie seminaride edukale õnnestumisele kaasaaitajale Ülle Keskülale Friedrich Eberti Fondist.

VSD juhatust soovib kõigile rahulikku jõule ja tegusat uut aastat!

„Hingesoost, leiba laual, rõõmuhetki pikki, kauaks“ ●

Elust ja humanitaarabist Ukrainas

Ukrainas on sõda ja selle tulemusel on riigis humanitaarkriis. Paljud püüavad neid sõnu küll vältida, kuid nii see paraku on. Ida-Ukrainas – Donetsk ja Luganski oblastis – käib vaatamata erinevatele vaherahukokkulepetele alates 2014. aasta suvest sõjategevus Venemaa poolt toetatud Ukraina separatistide ja Ukraina vägede vahel.

Sõjategevuse ja separatistide võimu üle võtmise tõttu on Ida-Ukrainas elavate inimeste olukord äärmiselt halb. Paljud hooned on saanud pommitabamuse, paljudes majapidamistes pole elektrit ega vett. Kuna riigi majandus ja pangad ei tööta, ei jõua inimesteni raha. Separatistide isehakanud valitsused ei suuda inimestele palka ja pensione välja maksta. Ukraina valitsuse abikäden ei ulata inimesteni, kes on sõjapiirkonnas või teisel pool rindejoont.

tunud. Põgenikud vajavad kõike: riideid, süüa, hügieeni- ja majapidamistarbeid, peavarju. Ukrainasse on saabunud talv ja külm on viis kuni kümme kraadi... Ka Ukraina sõdurid vajavad soojasid riideid. Haavatud vajavad meditsiinivahendeid.

Väga paljud riigid on Ukrainat aidanud ja aitavad üha rohkem, sest keegi ei tea, kui kaua see mõttetu sõda võib venida. Väike Eesti on olnud üks suuremad Ukraina aitajaid nii poliitiliselt, moraalselt kui ka igasuguse humanitaarabiga. Eestis tegutseb mitu heategevusorganisatsiooni, mis tegelevad humanitaarabi kogumisega ja selle Ukrainasse toimetamisega.

Reet Laja

Naiskogu president alates aastast 2005

Ka naiskogu Kadri oli juba septembris valmis ukrainlasi, eelkõige sõjapõgenikest naisi ja lapsi, aitama

Sõjapiirkonnast on põgenenud juba umbes miljon inimest, pooleid neist Venemaa, pooleid Ukraina poole. Põgenikud on paigutatud sanatooriumitesse ja laagritesse üle Ukraina. Osad on leidnud peavarju sugulaste ja tuttavate juures. Paljud on jõudnud ka Kiievisse ja Lääne-Ukrainasse. Ida-Ukraina, Dnepropetrovski ja Harkovi haiglas on täis haavatud Ukraina sõdureid.

Pragueus on kujunenud olukord, kus igal pool vajatakse abi. Igasugune abi on rohkem kui tere-
Naiskogu otsustas nii oma liikmetel kui ka teistel sotsiaaldemokraatidel rahalisi annetusi koguda, et Ukrainas kohapeal praegu kõige rohkem vajaminevaid tarbeesemeid osta. Seetõttu oleme seal otsinud koos Kiievis tegutseva Ukraina-Eestiselt seltsi naistega kohti, kuhu naiskogu kogutud annetusi saaks kõige paremini kasutada.

Leidsime Kiievi kesklinnas kohaliku heategevusorganisatsiooni

Põgenikud vajavad kõike: riideid, süüa, hügieeni- ja majapidamistarbeid, peavarju. Ukrainasse on saabunud talv ja külm on viis kuni kümme kraadi

SVOI, kes kogub Frolova tänaval suurde hoovi abisaadetisi üle Ukraina ja ka teistest riikidest ning jagab need laiali sõjapiirkonnast Kiievisse põgenenud ukrainlastele. Igal hommikul on seal värava taga suur rahvass, kes ootab kannatlikult oma järjekorda. Jagatakse kõike: pakikesi esmatarbevahenditega (šam-

poon, WC paber, lastele mähkmed) ja esmaselid toiduaineid (jahu, kae- rahelbed, õli, konservid). Ukraina farmerid on annetanud kartuleid ja muid köögivilju. Riigis toitu jagub, aga osad asjad, ka toiduained, peab ikkagi poest ostma ja selleks on heategevusorganisatsioonil vaja raha.

Abivajajad on Kiievisse jõudnud ilma igasuguste asjadeta, seega vajavad nad kõike, lisaks söögile ka riideid, nõusid jms. Olemas on nn lastetuba (rõõmsaks värvitud sõjaväesoojak), kuhu abistajad toovad mänguasju ja põgenike lapsed saavad neid sealt endaga kaasa võtta.

Abi saamiseks peab põgenik ette näitama oma passi, kus on näha, et tema elukohaks on Donetsk või Luganski oblast.

Oma esimeste kogutud annetustega otsustas naiskogu Kadri aidata SVOI kaudu sõjapiirkonnast põgenenud Ukraina naisi ja lapsi. Ostame Ukraina-Eestiselt seltsi naistega kohapeal hetkel kõige rohkem puuduolevat, mida siis Frolova tänaval abivajajatele jagatakse.

Naiskogu Kadri on esimesel annetuste ringil kogunud 800 eurot. Täname kõiki annetajaid, kes sageli oma pistkust palgast või pensionist leidsid mõne euro, mitmedki aga kümneid eurosid Ukraina abivajajatele saatmiseks.

Naiskogu on leidnud Ukrainas veel mitmeid teisi asutusi ja organisatsioone, kes hädasti abi vajaksid. Näiteks lastekodu Mariupolises, kohe rindejoone kõrval, kus on peavarju leidnud sõjapõgenikest ja vanemateta Ukraina lapsed. Seal vajatakse samuti kõike – hügieenivahendeid, süüa, riideid, madratseid, tekke.

Nii on naiskogul plaanis uuel aastal teha ka järgmine annetuste kogumising ning saata need põgenike abistamiseks Ukrainasse. Iga väiksema abi ja toetus on Ukrainas teretulnud.

Naiskogu tänab oma liiget Merle Pormeistrit, kes Kiievis viibides aitab kontakte luua ja abi vahendada ning Olga Sabanskat Ukraina-Eestiselt, kes sealset olukorda tunneb ja abi vahendamisele kaasa aitab. ●

Uus rubriik “Miks mina astusin erakonda?”

Vastab Liisa Oviir:

Eesti Naisteliidu liikmena osalesin Eestimaa VI Naiste Kongressil panelistina arutelublokis „Naiste majanduslik iseseisvus“. Muuhulgas tõstatasid teemad, miks naised pole poliitikas otsustajate hulgas ja miks, sõltumata kõrgemast haridustasemest, saavad naised endiselt oluliselt vähem palka.

Olen oma loomult tugeva õiglustunde ja sügava sotsiaalse tunnetusega inimene. Seetõttu tabas mind ettepanek, et naised pole poliitikas otsustajate hulgas ja miks, sõltumata kõrgemast haridustasemest, saavad naised endiselt oluliselt vähem palka. Olen oma loomult tugeva õiglustunde ja sügava sotsiaalse tunnetusega inimene. Seetõttu tabas mind ettepanek, et naised pole poliitikas otsustajate hulgas ja miks, sõltumata kõrgemast haridustasemest, saavad naised endiselt oluliselt vähem palka. Olen oma loomult tugeva õiglustunde ja sügava sotsiaalse tunnetusega inimene. Seetõttu tabas mind ettepanek, et naised pole poliitikas otsustajate hulgas ja miks, sõltumata kõrgemast haridustasemest, saavad naised endiselt oluliselt vähem palka.

inimarengu aruande 2012–2013 kohaselt peaks Eesti lähiaastate ülesandeks saada nõrgemate ühiskonnaliikmete järeletoomine, võimestamine, neile positiivse arenguperspektiivi pakkumine.

Sotsioloogid Pamela Abbott ja Claire Wallace on rõhutanud, et majanduskasvu ükski ei tõsta enam elukvaliteeti, kui SKP kasvuga ei kaasne sisetulekute eba võrdse vähenemine ja kui SKP kasv ei paranda leibkondade toimetulekut. Me oleme ühiskonnana piisavalt jõukad, et kindlustada väärkas elu ka kõige nõrgematele, eelkõige lastele, vanuritele ja puuetega inimestele

Mida ma soovin ära teha? Minu jaoks olulisel on olulisel sooline võrdõiguslikkus, väärkas elu puuetega inimestele ja vanuritele ning laste õigus turvalisele elule.

Samuti huvitab mind väga keskkonnaõigus ja seda nii keskkonnanõu- kaitse kui ka ettevõtluspektist. Soovin olla osaline Eesti merenduse arengu jaoks vajaliku keskkonna loomisel. Seis Eesti merenduses kaugeneb kiiresti riiklikus arengukavas Eesti merenduspoliitika 2011–2020 seadud eesmärkidest.

Samas saab lahenduste leidmise sõnastada ühe suure ja olulise teema osana – riik peab hakkama seadma pikaajalisi eesmärgi, kusjuures lahendused peavad sõltuma eesmärkidest. ●

Austusega, Liisa Oviir

Liisa on tugeva õiglustundega ja oma tegemistes põhjalik. Tal on omadused ning teadmised, mida heaks poliitikuks saamine eeldab. Mina toetan Liisa otsust.

Siiri Oviir

Teated

Head sõbrad ja kaasvõitlejad!

President Toomas Hendrik Ilves on öelnud, et see, mis tõi meid siia, ei vii meid edasi, ükskõik, kui kindlalt me seda tahame. Meil, sotsiaaldemokraatidel, on lahendused, kuidas seista senisest teisiti ja oluliselt tugevamini Eesti turvalisuse, majanduse ning – mis kõige tähtsam – oma inimese eest, meie kõigi heaolu eest!

Tule laupäeval, 10. jaanuaril 2015. aastal kell 11 Tallinnas Nordea kontserdimajas toimuvale Sotsiaaldemokraatliku Erakonna üldkogule. Seame üheskoos sihid riigikogu valimisteks ning saadame kandidaadid julgustavate sõnadega valimisvõitlusesse.

Üldkogule tuleb meid tervitama Soome kauaaegne president Tarja Halonen, kes räägib, kuidas temast sai poliitik ja sotsiaaldemokraat, andes valimisvõidu jaoks olulisi soovitusi, mida kõigil sobib kõrva taha panna. Sõna võtavad erakonna esimees, peaministrikandidaat Sven Mikser ning motiveeritud ja teotahteline Tartu ringkonna esinumber Mihkel Raud. Mõistagi tutvustame üldkogul ka meie valimisprogrammi ning üleriigilist valimisnimekirja, mille seejärel ühiselt kinnitada võime.

Töökas, inspireeriv ja innustav päev lõpeb meeleoluka üllatusega. Üldkogule on oodatud kõik erakonnaliikmed, Noored Sotsiaaldemokraadid, Kadrid ja Vanemad Sotsiaaldemokraadid.

Anna oma osalusest teada kantsleile@sotsdem.ee

Laupäeval 10. jaanuaril 2015. aastal kell 11.00

Tallinnas Nordea kontserdimajas

11.00–11.15	Üldkogu rakendamine
11.15 - 12.15	Erakonna esimehe Sven Mikseri programmiline kõne
12.15 - 13.15	Riigikogu valimiste valimisprogrammi tutvustamine ja kinnitamine
13.15 - 14.00	Tarja Kaarina Halonen, Soome president 2000-2012
14.00 -15.00	Lõuna
15.00 - 15.30	Võimalike tulevaste koalitsioonipartnerite tervitussõnavõttud
15.30 - 16.15	Riigikogu kandidaatide tutvustamine valimisringkondade kaupa
16.15 - 16.45	Riigikogu valimistel erakonna üldnimekirja tutvustamine ja kinnitamine
16.45 - 17.00	Mihkel Raud esmakordse kandidaadina poliitikast ja elust
17.00 – 18.00	Üldkogu lõpetamine, vastuvõtt koos muusikaga

Oodatud on kõik erakonna liikmed! Palume oma osalemisest teada anda erakonna kantsleile hiljemalt 5. jaanuariks e-posti aadressile kantsleile@sotsdem.ee või aadressile Toompuiestee 16, 10137 Tallinn.

Erakond tunnustab novembrikuus tehtud aktiivse vabatahtliku töö eest järgmisi inimesi:

Alo Leilop
Marika Ilisson
Eha Kaha
Kati Rannamees
Margus Hüva
Evely Purre
Anna Vainomäe
Paul Post
Jana Morozov
Madis Verro
Liis Ivaste
Rein Kaste
Erik Raud

Detsembrikuu tublimad

Alo Leilop
Anti Kalvet
Madis Verro

Aitäh väärtusliku panuse eest nõnda kiirel ajal!

Aitäh kõigile teistelegi vabatahtlikele!

Aktiivsetele liikmetele mõeldud motivatsiooniprogrammi kohta saad lugeda intraneti alalehelt Rosaarium või uurida oma piirkonna koordinaatorilt.

Ristsõna

	 SDE ... piirkond	Paljude Eesti elanike finantskohustus	Klass	SDE revisjoni-komisjoni liige ... Kirt	 Hapnik	Iirlaste sugukonna järglaskond	NATO end. pea-sekretär	... Angeles	Imemis-seade	Kolmapäev
Laevalagi					Rohkete okstega Purjetamine					
SDE Võru osakonna esimees					Elusolend Telekanal ... Planet					Sotsiaaldemokraat
Ruteenium			Tõelisus ... Vegas							
VASTUS								Rahandus-osakond Elektrivoolu tugevuse ühik		
Suurriik				VASTUS jätkub Inglise k. eessõna					Tonn VASTUS jätkub	
 Ajakirjanik SDE revisjoni-toimkonna liige						Suutäis Teravili				
Käibemaks			Talibani juht Leonardo ... Vinci				Polü-tehniline Instituut Iseloom			Järva maavanem
Tara				Ilutsema Võitlusväli						
Ratsa-väelane					Tantstõbi Tšehhi laulja					
Raadium			Kaardifirma Naisenimi					dal segno 2 x täht		
 3 x täht SDE ...kohus					Metall JO-...-MI					
SDE minister						...päisa Umbes				
T naaber		Näotus							EESTI RAHVA RISTSÕNAD RISTIK	

ÜLDKOGU bussid

Ida- Virumaa

Esimene buss:
kell 7.45 Jõhvi Selveri juurest.
Kontaktisik: Etti Kagarov, 5165521

Teine buss:
6.15 - Narva Võidu prt peatus.
Kontaktisik: Anna Krainik, 56919902

Lääne-Virumaa

7.45 Rakke bussijaam.
Kontaktisik: Reeli Reimann-53328400

Saaremaa

Kell 7.00 Kuresaare bussijaam.
Kontaktisik: Katrin Perova, 58 55 78 61

Pärnumaa

8.30 Pärnu Endla teatri parkla.
kontaktisik: Jaan Krinal, 512 2162

Jõgevamaa

Kell 7:00 Mustvee bussijaam.
Kontaktisik: Tamor Erikson, 57 400 500

Järvamaa/Viljandimaa

8.00 Viljandi bussijaam,
9.05 Paide kultuurikeskuse parkla.
Kontaktisik: Lauri Alver, 526 2898

Tartumaa/Tartu

Väljub kaks bussi kell 7.45 Vanemusic alumisest parklast.
Kontaktisik- Pille-Riin Raudsepp, 55592504

Valgamaa

6.30 Valga maavalitsuse eest.
Kontaktisik: Katre Kikkas, 58228203

Võrumaa/Põlvamaa

6.30 Kiriku platsilt.
7.00 Põlva Edu parkla.
Kontaktisik: Külliki Mattus, 5086341

